



رؤسای محترم سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استانها و رئیس محترم  
نظام مهندسی جنوب کرمان

موضوع: دستورالعمل اجرایی پیشگیری و مدیریت بحران سرمازدگی، یخ زدگی و تگرگ در  
باغات و گلخانه های کشور

با سلام،

احتراماً، به پیوست دستورالعمل اجرایی پیشگیری و مدیریت بحران سرمازدگی،  
یخ زدگی و تگرگ در باغات و گلخانه های کشور جهت اطلاع و همکاری در سطح  
استان ارسال می گردد.

محمد رضا خلف باغی

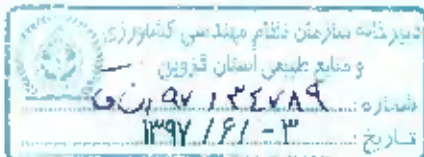
معاون برنامه ریزی و توسعه کارآفرینی

سرج

آرژنده نوری  
فانم ندر عمیقانی  
لبت اطلاع

۹۷/۵۳

آرژنده نوری فب لبرج دستورالعمل در سایت دکانال تقدیم





وزارت جهاد کشاورزی  
معاونت امور زیربنایی



جمهوری اسلامی ایران  
سرتعاقب

سال چهارم از شماره اول بهار ۱۳۸۷ (مقام عالی محترم)

شماره: ۳۷۵۰  
تاریخ: ۹۷/۵/۲۴  
پرست: دارد

جناب آقای مهندس طهماسبی

معاون محترم امور باغبانی

جناب آقای دکتر خاوازی

معاون محترم وزیر و رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

جناب آقای مهندس مهر فرد

معاون محترم توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی

جناب آقای مهندس اکبری

معاون محترم آب و خاک

جناب آقای مهندس کشاورز

معاون محترم امور زراعت

جناب آقای مهندس جوادی

معاون محترم توسعه مدیریت و منابع

جناب آقای دکتر صالحی

معاون محترم وزیر و رئیس سازمان شبلات ایران

جناب آقای مهندس فندالی

رئیس محترم سازمان امور عشایر ایران

جناب آقای دکتر درگامی

رئیس محترم سازمان حفظ نباتات

جناب آقای دکتر شیرزاد

رئیس محترم هیات مدیره و مدیر عامل سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران

جناب آقای مهندس حسن نژاد

فائز مقام محترم مدیر عامل و عضو موظف هیئت مدیره صندوق بیمه کشاورزی

جناب آقای مهندس گبیری

رئیس محترم سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشور

روسای محترم سازمان جهاد کشاورزی استان ها

جناب آقای ملت زاده

رئیس محترم نظام صغی کشاورزی و منابع طبیعی کشور

جناب آقای مهندس انطقی

مدیر عامل محترم اتحادیه سراسری تعاونی های کشاورزی باغداران ایران



وزارت جهاد کشاورزی  
مدیریت برنامه ریزی و آبخاکی



جمهوری اسلامی ایران  
سید علی

« سال حسابات از کالای ایرانی » (مقام معتمد معرفی)

شماره: ۲۷۵۰ - ۹۷/۷/۳۷۱۱  
تاریخ: ۹۷/۵/۲۲  
پیوست: ندارد

جناب آقای دکتر عباسی

رئیس محترم مرکز توسعه مکانیزاسیون کشاورزی

سلام علیکم

احتراماً به منظور اعمال مدیریت یکپارچه و هماهنگ کاهش مخاطرات و مدیریت بحران سرمازدگی، یخ زدگی و تگرگ در باغات و گلخانه های کشور به پیوست " دستورالعمل اجرایی پیشگیری و مدیریت بحران سرمازدگی، یخ زدگی و تگرگ در باغات و گلخانه های کشور " ابلاغی طی نامه شماره ۷۸۱۰۹ مورخ ۹۷/۵/۸ وزیر محترم کشور و قائم مقام رئیس شورای عالی مدیریت بحران کشور، جهت اجراء ابلاغ می گردد. با توجه به اهمیت و حساسیت ویژه موضوع، تاکید می نماید ضمن اقدام به موقع، وفق ماده (۶) دستورالعمل مذکور گزارش عملکرد آن حوزه را به طور مستمر و فصلی به دفتر مدیریت بحران و کاهش مخاطرات بخش کشاورزی ارسال نمایند.

عبدالمجیدی بخشنده  
معاون وزیر

وزارت جهاد کشاورزی

سناد ملی تخصصی خشکسالی، سرمایه‌دگی و مخاطرات کشاورزی



مفتوح

دستورالعمل اجرایی پیشگیری و مدیریت بحران

سرمایه‌دگی، یخ‌زدگی و نگرگ در باغات و گلخانه‌های کشور

این دستورالعمل مطابق طرح جامع مدیریت مخاطرات و بحران بخش کشاورزی و بنا بر اساس سیاست‌های مدیریت منابع آب و یکپارچه‌نگار مراحل پیش‌بینی، پیشگیری، مقابله و بازسازی آسیب‌های سرمایه‌دگی، یخ‌زدگی و نگرگ در باغات و گلخانه‌های کشور با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه و در نهمین جلسه کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمایه‌دگی و مخاطرات بخش کشاورزی مورخ ۱۳۸۶/۰۶/۰۶ به تصویب درآمده است.

دبیرخانه کارگروه: دفتر مدیریت بحران و کاهش مخاطرات بخش کشاورزی



صفحه	عنوان
۲	مقدمه
	<b>فصل اول) کلیات</b>
۲	ماده ۱) تعاریف
۲	تعریف سرمازدگی:
۲	تعریف یخزدگی
۳	تعریف نگرگ
۳	ماده ۲) قوانین و مقررات مرتبط
۴	ماده ۳) اهداف
۴	ماده ۴) سیاست اجرایی
	<b>فصل دوم) ساختار تشکیلاتی</b>
۴	ماده ۵) تشکیلات
۴	سناد ملی تخصصی پیشگیری و مدیریت بحران سرمازدگی، یخزدگی و نگرگ باغات و گلخانه‌های کشور
۴	اعضا
۵	وظایف
۵	گزارش ویژه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی استان
۶	اعضا
۶	وظایف
	<b>فصل سوم) وظایف دستگاهها در هر یک از مراحل مدیریت</b>
۷	ماده ۶) وظایف دستگاهها به تفکیک مراحل مدیریت



در حال حاضر، سطح بارور باغات کشور ۲/۴ میلیون هکتار و میزان تولید محصولات باغی ۲۱ میلیون تن می باشد (آمارنامه وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۵). حفظ و توسعه باغات و محصولات باغی نه تنها از نظر امنیت غذایی و حفظ سلامت جامعه بلکه از نظر رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال پایدار نیز، مسئولیت سنگینی را بر عهده دستگاه های ذیربط نهاده است. باغات کشور در مقابل مخاطرات سرمازدگی، بیخ زدگی و نگرگی به شدت آسیب پذیر هستند که با توجه به وقوع بلایه تغییر اقلیم میزان خسارت ناشی از مخاطرات مذکور با روند رشد تصاعدی آن، آثار و تبعات اقتصادی، اجتماعی و ... گسترده و جبران ناپذیری به بخش کشاورزی به عنوان یکی از مهمترین ارکان اقتصاد کشور تحمیل می نماید.

نظر به اینکه محصولات باغبانی غالباً صادراتی هستند و بازار مصرف آنها ارتباط تنگاتنگی با مشتریان بین المللی دارد، کاهش تولید این محصولات در اثر بروز خسارات محیطی منجر به عدم ابعای تعهد صادرکنندگان میوه در نامرین و تحویل محصول مورد تقاضای بازارهای بین المللی شده و عملاً منجر به سلب اعتماد از پایدارانی تولید شده و بدین ترتیب سهم کشور در بازارهای مصرف بین المللی را به شدت مورد تهدید قرار می دهد.

## فصل اول) کلیات

### عاده (۱) تعاریف:

- **تعریف سرمازدگی:** سرمازدگی، به شریقی اطلاق می شود که گیاه در نتیجه درجه حرارت های بین صفر تا کمتر از ۱۰ یا ۱۵ درجه سانتیگراد صدمه بیند اما موجب بیخ زدگی بافت گیاهی نشود. با این حال، میوه های گرمسیری در نیمه گرمسیری در درجه حرارت های کم که بالای دمای آستانه بیخ زدگی آنها است آسیب می بینند. علائم سرمازدگی در گیاه شامل؛ نگر و زه شدن بافت، ایجاد حفره و رنگ پریدگی در گیاهانی از قبیل مرکبات و میوه است. سبب و میوه های حساسه دار مناطق معتدله نیز طی تابوداری نعت دمای پائین اغلب دچار رنگد پریدگی می شوند.

- **تعریف بیخ زدگی:** بیخ زدگی، عبارت است از تشکیل بیخ خارج سلولی در داخل بافت های گیاهی. آسیب ناشی از بیخ زدگی هنگامی رخ می دهد که دمای بافت های گیاهی به پایین تر از یک حد بحرانی که معمولاً



دمای پایین تر از صفر درجه است نتول یافته و بدین ترتیب با ایجاد شرایط فیزیولوژیکی برگشت ناپذیری منجر به مرگ با اختلال در فعالیت سلول های گیاهی شود.

**تعریف تگرگ:** تگرگ، حالت جامد و بیخ زده بارش است که منجر به آسیب جدی به گیاهان می شود. میزان خسارت تگرگ با توجه به اندازه آن، تعداد بارش دانه های تگرگ در واحد سطح، سرعت باد در زمان بارش تگرگ و بالاخره مرحله رشد درختان میوه بستگی دارد. علاوه بر این، میزان خسارت تگرگ با توجه به نوع گیاه متفاوت است. اگر اندازه تگرگ کمتر از ۹/۴ میلی متر باشد هیچ گونه خسارتی به درختان میوه وارد نمی آید اما به برگ چای و سوا خسارت شدیدی وارد می شود. تگرگ با قطر بین ۸/۶ تا ۱۵/۲ میلی متر، منجر به خسارت جزئی به درختان میوه و تگرگ بزرگتر از ۱۵/۲ میلی متر منجر به خسارت هفتی دگر به میوه می شود. بعد از ظهرهای گرم و مرطوب در تابستان مساعدترین شرایط ایجاد تگرگ هستند. دانه های تگرگ معمولاً در ناحیه نسبتاً کوچکی توسعه می یابند و بعد از مدت کوتاهی از بین می روند. به عرض حال بارش تگرگ در عرض چند دقیقه می تواند خسارت زیادی به بار بیاورد.

**ماده (۲) قوانین و مقررات مرتبط:**

- سیاست های کلی پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیر مترقبه ابلاغی مقام معظم رهبری
- قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور
- آیین نامه اجرایی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور
- قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
- قانون تشکیل سازمان حفظ نباتات کشور
- قانون ارتقا بهره وری در بخش کشاورزی
- قانون تشکیل صندوق بیمه کشاورزی
- قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی
- قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی
- قانون تشکیل سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی



ماده (۳) اهداف:

تعمیل مدیریت یکپارچه، هماهنگه و هدفمند سرمایه‌گذاری، یخ‌زدگی و تکررگ توسط دستگاه‌ها و بهره‌برداران به منظور به حداقل رساندن آثار زیان‌بار سرمایه‌گذاری، یخ‌زدگی و تکررگ بر باغات کشور.

ماده (۴) سیاست اجرایی:

- مکارگیری بهینه، هدفمند، هماهنگه، مؤثر و به موقع همه ظرفیت‌ها و حمایت‌های ملی و استانی در مدیریت مخاطرات سرمایه‌گذاری، یخ‌زدگی و تکررگ
- هدایت، حمایت و نظارت هدفمند و نیز ارزیابی مستمر عملکرد کل دستگاه‌ها و عوامل ذربط
- حذف اقدامات موازی، انفرادی و غیر ضروری

فصل دوم) ساختار تشکیلاتی

ماده (۵) تشکیلات:

شرح وظایف دستگاه‌ها و سازمان‌های عضو ستاد ملی پیشگیری و مدیریت بحران سرمایه‌گذاری، یخ‌زدگی و تکررگ مطابق مراحل مدیریت مخاطرات و بحران بخش کشاورزی در دو بخش مدیریت ریسک (قبل از وقوع مخاطره) شامل مراحل پیش‌بینی، پیشگیری، هشدار و آمادگی و همچنین بخش بحران (بعد از وقوع مخاطره) شامل مراحل مقابله، بازتوانی، بازسازی آسیب‌ها تدوین شده است.

استاد ملی تخصصی پیشگیری و مدیریت بحران سرمایه‌گذاری، یخ‌زدگی و تکررگ باغات و گلخانه‌های کشور

الف) اعضا:

- معاون امور باغی (رئیس)
- نماینده سازمان مدیریت بحران کشور (عضو ناظر)
- مدیرکل دفتر کاهش مخاطرات و مدیریت بحران بخش کشاورزی (دبیر)
- مدیرکل دفتر امور بیوهتای سردسیری و خشک
- مدیرکل دفتر امور میوه‌های گرمسیری و نیمه گرمسیری





- مدیر کل دفتر امور گلخانه ها، گیاهان دارویی و قارچهای خوراکی
- مجری طرح توسعه گلخانه ها
- مجری طرح زیون
- رئیس موسسه تحقیقات باغبانی
- رئیس موسسه تحقیقات نبت و گواهی بار و نهال
- رئیس موسسه تحقیقات خاک و آب
- قائم مقام مدیر عامل صندوق بیمه کشاورزی
- معاون ترویج سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
- رئیس مرکز سکنیزاسیون
- نماینده تام الاختیار سازمان هواشناسی کشور
- نماینده تام الاختیار سازمان حفظ نباتات
- نماینده تام الاختیار سازمان تعاون روستایی ایران
- نماینده تام الاختیار معاونت آب و خاک
- رئیس سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی
- رئیس نظام صحتی کشاورزی
- مدیر عامل اتحادیه باغ و باغوان
- مدیر عامل اتحادیه زنبورداران
- مدیر عامل اتحادیه تعاونی های تولید

**ب) وظائف:**

- ۱- سبب گذاری، برنامه ریزی و تعیین اولویت ها در هر یک از مراحل پیش بینی و هشدار، پیشگیری، مانورایی و بازسازی مخاطرات ناشی از سرمازدگی، یخبندان و نگرگ در باغات و گلخانه ها.
- ۲- بررسی و تصویب دستورالعمل های تخصصی مربوط به پیشگیری و مدیریت سرمازدگی، یخبندان و نگرگ در کل عملیات گلخانه ها، داشت و برداشت متأثر از مخاطرات مذکور در باغات و گلخانه ها.
- ۳- بررسی، تأیید و نظارت عالی بر اجرای برنامه های تحقیقاتی، آموزشی و ترویجی ذیربط، جهت ارتقاء دانایی و توانایی بهره برداران ذیربط.



۱- بررسی، تعیین و تأیید الگوی کشت مناسب منطقه ای، نهاده‌ها و فناوری های نوین مناسب و موثر در پیشگیری و مقابله با سرمازدگی، یخبزدگی و تگرگ در باغات و گلخانه‌ها.

۲- بررسی و پیشنهاد روش های ارزیابی خسارت، راهکارها و حمایت های اسباب و بازسازی باغات و گلخانه های خسارت دیده و کارآمد سازی نظام جبران خسارت.

۳- ارزیابی عملکرد دستگاه ها و اسنان ها از اجرای این دستورالعمل و ارائه گزارش فصلی آن به دبیرخانه کارگروه ملی خشکسالی، سرمازدگی و سایر مخاطرات بخش کشاورزی.

## ۲- کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی استان:

### الف) اعضا:

کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی استان با همان ترکیب موجود و عضویت سایر دستگاه های متاخر استانی ستاد ملی تخصصی پیشگیری و مدیریت بحران سرمازدگی، یخبزدگی و تگرگ باغات و گلخانه های کشور تشکیل می گردد.

### ب) وظایف کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی استان ها در زمینه سرمازدگی، یخبزدگی و تگرگ در باغات و گلخانه ها:

۱- کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی استان ها علاوه بر وظایف ابلاغی قبلی، در زمینه سرمازدگی، یخبزدگی و تگرگ در باغات و گلخانه ها وظایف ذیل را عهده داری باشند:

۱- اجرای برنامه ها و دستورالعمل های ابلاغ شده از ستاد ملی پیشگیری و مدیریت بحران سرمازدگی، یخبزدگی و تگرگ باغات و گلخانه های کشور

۲- هدایت، حمایت، و نظارت میدانی بر اجرای مدیریت ستاد ملی

۳- اعمال مدیریت مسئولیت به ویژه با نظارت مستقیم بر عملکرد هر دستگاه در انجام وظایف

۴- ارزیابی عملکرد دستگاه ها و ارائه گزارش فصلی به ستاد ملی تخصصی پیشگیری و مدیریت بحران سرمازدگی، یخبزدگی و تگرگ باغات و گلخانه های کشور.



فصل سوم) وظایف دستگاه ها

ماده ۶) وظایف دستگاه‌ها:

مراحل مدیریت	وظایف / اقدام	دستگاه مسئول / محوری
پیشگیری و هشدار	۱- ایجاد سامانه پیش‌بینی و هشدار سرمایه‌دگی، بجزرگی و تخریب ۲- تهیه بذر و رسیدن سرمایه‌دگی، بجزرگی و تخریب کشاورزی در کشور ۳- اطلاع رسانی عام (به جامعه هدف) ۴- اطلاع رسانی خاص (به بهره‌برداران)	- سازمان هواشناسی کشور - سازمان هواشناسی خنجر - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - سازمان جهاد کشاورزی استان و ایستگاههای سازمان هواشناسی
پیشگیری	۱- معرفی و اجرای انجمن کشت مناسب ۲- معرفی اقدام- پایه خاک ... مناسب ۳- معرفی و اجرای انجمن مناسب تغذیه باغات ۴- برنامه‌ریزی و اصلاح شیوه های آبیاری ۵- معرفی و تأمین فناوری های نوین جهت تعدیل دمای باغات و گلخانه ها ۶- ارتقاء فضای و توانایی باغداران و گلخانه‌داران ۷- تهیه و ابلاغ دستورالعمل‌های تخصصی کاشت، داشت و برداشت ۸- بررسی محصولات و ... باغی و گلخانه ای	- سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج و معاونت امور باغبانی - سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج و معاونت امور باغبانی - معاونت آب و خاک - موسسات تحقیقات ملی و بین‌المللی، خاک و آب و مرکز مکانیزاسیون کشاورزی و تشکلهای تخصصی ذریعاً - سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج و تشکلهای تخصصی ذریعاً - معاونت ارزیاغبانی و معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج - مشاوران بیمه کشاورزی
بازسازی و بازسازی	۱- معرفی روش های دقیق و سریع ارزیابی خسارت ۲- ارزیابی و اعلام خسارت برمه برداران (به محضر قوه قضائیه و بروز خسارت) ۳- اعلام میزان و نحوه جبران خسارت و اجرا باغات و گلخانه‌های خسارت دیده ۴- پرداخت خسارت و اجزای بیمه شده ۵- معرفی و تنظیم طرح بازسازی باغی از وقوع بحران سرمایه‌دگی، بجزرگی و تخریب ۶- حمایت از ایجاد واحدهای تولیدی خسارت دیده و اعطای مصوبه از دولت ۷- اجرای مصوبات ۸- نظارت و ارزیابی مستقراً فصلی از اجرای مصوبات توسط استان ها ۹- تهیه دستورالعمل تخصصی اعلام باغات خسارت دیده ۱۰- مدیریت بر اجرای عملیات ایجاد باغات خسارت دیده ۱۱- مدیریت تصمیمی و توانایی محصولات باغی و گلخانه‌ای ۱۲- تأمین منابع تولیدی و تکمیل کشور جهت ترقی محصولات آسیب دیده بررسی و ارزیابی اجرای این دستورالعمل	- معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج - سازمان جهاد کشاورزی استان و صندوق بیمه کشاورزی - سازمان جهاد کشاورزی و استانداری استان خسارت دیده - مشاوران بیمه کشاورزی - معاونت باغبانی - سازمان مدیریت بحران و سازمان برنامه و بودجه کشور - معاونت باغبانی و سازمان جهاد کشاورزی استان ها - معاونت امور باغبانی - معاونت امور باغبانی و معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج - سازمان جهاد کشاورزی استان - سازمان مرکز تعاون روستایی ایران - معاونت توسعه بازرگانی و منابع کشاورزی / وزارت صنعت، معدن و تجارت - دفتر مدیریت بحران و کاهش مخاطرات بخش کشاورزی

ماده ۷) این دستورالعمل مشتمل بر ۷ ماده در نوزدهمین جلسه کارگروه تخصصی خشکسالی، سرمایه‌دگی و مخاطرات بخش کشاورزی به تاریخ ۹۶/۹/۲۸ تصویب و جهت اجرا ابلاغ گردید.



جمهوری اسلامی ایران  
وزارت کشور

وزیر

تاریخ ۱۳۹۴/۰۵/۰۵

شماره ۲۸۱۰۹

پوست

بسمه تعالی

جناب آقای حاجی وزیر محترم جهاد کشاورزی  
جناب آقای آخوندی وزیر محترم راه و شهرسازی  
جناب آقای شریعتمداری وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت  
جناب آقای علی عسگری رئیس محترم سازمان صدا و سیما ج.ا.ا.  
استانداران و رؤسای محترم شورای هماهنگی مدیریت بحران استانی سراسر کشور

سلام علیکم

با احترام، در راستای اعمال مدیریت یکپارچه و هماهنگی جهت پیش‌بینی، پیشگیری، آمادگی، مقابله و بازسازی مخاطرات سزمایه‌گی، پیش‌زدگی و رنگ‌رنگ در باغات و گلخانه‌های کشور به پیوست "دستورالعمل اجرایی پیشگیری و مدیریت بحران سزمایه‌گی، پیش‌زدگی و رنگ‌رنگ در باغات و گلخانه‌های کشور" جهت اطلاع ابلاغ می‌گردد.

محمدالرضا رحمانی، نصاب

محمد کرمی  
محمد کرمی

وزارت جهاد کشاورزی  
دفتر اطلاع‌رسانی و امور مطبوعاتی  
۱۳۹۴-۰۵-۰۵  
شماره ۲۸۱۰۹

روزنامه

جناب آقای دکتر محمدعلی آملی استاندار تهران  
جناب آقای دکتر محمدعلی آملی استاندار تهران  
جناب آقای دکتر محمدعلی آملی استاندار تهران